

Nr 121

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående regionmusik jämte motioner.

(5:e avd.)

Propositionen

I propositionen nr 31 har Kungl. Maj:t under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 3 april 1970 föreslagit riksdagen att 1) godkänna de i statsrådsprotokollet förordade riktlinjerna för en omorganisation av militärmusiken till en regionmusikorganisation den 1 juli 1971, 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra förslagen.

I propositionen föreslås på grundval av förslag från 1968 års musikkommitté att den nuvarande militärmusiken omorganiseras till en regionmusikorganisation den 1 juli 1971. Regionmusikerna föreslås få uppgifter inom såväl försvaret som det allmänna musiklivet. En övervägande del av kapaciteten föreslås bli disponerad för det allmänna musiklivet, där huvuddelen av insatserna skall ske inom rikskonsertverksamheten. Viss kapacitet kommer dock att disponeras för direkta lokala insatser. Verksamheten kommer främst att innefatta skolkonserter, framträdanden i föreningsliv och vid vårdanstalter m. m. samt insatser till stöd för amatörmusiken.

Organisationen kommer enligt propositionen att omfatta 22 musikavdelningar, vilka skall samverka i åtta regioner. Musikavdelningar förläggs i huvudsak till de orter som i dag har militärmusikkårer, med undantag för Eksjö och Göteborg. Verksamheten i varje region skall ledas av en regionkapellmästare, biträdd av en musiksekreterare, och i samverkan med företrädare för försvaret, rikskonserter och regionens kulturliv. Den enskilda musikavdelningen leds av regionkapellmästare eller kapellmästare. Det sammanlagda antalet musiker vid genomförd omorganisation kommer att uppgå till 590. Personalen föreslås få civil status.

Nuvarande militärmusikerutbildning föreslås skola avvecklas. Den vid omorganisationen anställda personalen bereds anställning i regionmusikerna och i förekommande fall fortsatt utbildning.

Slutlig ställning tas inte till utformningen av den centrala ledningen för verksamheten. För genomförandet av den föreslagna omorganisationen kommer en organisationskommitté att tillkallas.

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 1168 av herrar Brundin och Svenungsson och II: 1377 av herrar Nordstrandh och Thylén vari hemställt att riksdagen måtte uttala att inom den nya regionmusikorganisationen musikenhet bibehålls också i Göteborg,

dels de likalydande motionerna I: 1169 av herr Hernelius och II: 1375 av herrar Magnusson i Borås och Werner vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att den organisationskommitté som kommer att tillkallas för att genomföra omorganisationen av militärmusiken till en regionmusikorganisation anmodas att beakta vad i motionerna anförts dels angående regionmusikpersonalens status, dels angående rekryterings- och utbildningsproblem under de närmaste åren,

dels de likalydande motionerna I: 1170 av fru Landberg och herr Lars Larsson och II: 1373 av fröken Bergegren och herr Johansson i Norrköping vari hemställt att riksdagen bifaller propositionen nr 31 men i anslutning därtill som sin mening uttalar att lokaliseringen av musikavdelningar i östra regionen sker i Strängnäs, Norrköping och Västerås,

dels motionen II: 1374 av herrar Johansson i Skärstad och Magnusson i Nennesholm vari hemställt att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 31 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att musikavdelning lokaliseras till Eksjö,

dels motionen II: 1376 av herr Nordstrandh vari hemställt att riksdagen måtte uttala att den föreslagna organisationskommittén överväger om icke den musikpersonal inom regionmusiken som i första hand skall svara för den militära musiken bör ha civilmilitär status.

Utskottet

År 1968 lade Kungl. Maj:t i proposition nr 45 fram förslag om en för hela landet organiserad musikverksamhet genom institutet för rikskonserter. Verksamheten skulle byggas ut successivt, allteftersom ekonomiska och personella resurser blev tillgängliga. Ett viktigt led i strävandena att lösa resursfrågorna utgjorde det i nämnda proposition framlagda principförslaget att militärmusiken efter erforderlig omorganisation skulle till ungefär två tredjedelar kunna utnyttjas för rikskonserterverksamhet. Förslaget godkändes av riksdagen (SU 114, rskr. 263).

På grundval av ett kompletterat utredningsmaterial läggs i föreliggande proposition fram närmare förslag om militärmusikens omorganisation till verksamhet såväl inom försvaret som det allmänna musiklivet. I propositionen behandlas riktlinjer för denna omorganisation i vad avser bl. a. uppgifterna för den nya organisationen, lokalisering och samverkan i regioner, verksamhetens organisation och vissa personalfrågor. Ett ställningstagande i dessa frågor erfordras för att det slutliga planeringsarbetet för omorganisationen skall kunna genomföras. I synnerhet

är det angeläget att noggranna förberedelser kan göras för personalens del, innan omläggningen sker. Med hänsyn till det återstående arbetet i dessa hänseenden bör omorganisationen inte ske omedelbart. Verksamheten i de nya formerna föreslås börja den 1 juli 1971.

Utskottet konstaterar att frågan om militärmusikens framtida utformning genom den framlagda propositionen förts ett väsentligt steg närmare sin lösning. Det föreliggande materialet visar att den avsedda omläggningen innefattar åtskilliga avvägningsfrågor av delvis invecklad natur. Detta sammanhänger med att den nya organisationen dels skall behålla en väsentlig anknytning till försvaret, dels få nya uppgifter av ett slag som syftar till en väsentlig förnyelse av det allmänna musikkivet som helhet. I sistnämnda avseende avses omläggningen möjliggöra en verksamhet i skilda former för ett konstnärligt rikt varierat utbud som kan väcka intresse för värdefull musik hos nya lyssnargrupper.

Utskottet anser det värdefullt att genom det framlagda förslaget förutsättningar skapats för att i smidiga former utnyttja de resurser som innefattas i den nuvarande militärmusikorganisationen. De allmer aktualiserade strävandena att förankra kulturutbudet regionalt inom landet får genom den föreslagna regionmusikorganisationen ett väsentligt stöd. Med anledning av föreliggande motioner vill utskottet i det följande närmare beröra vissa i propositionen aktualiserade frågor.

I denna föreslås att nuvarande lokalisering av de lokala musikenheterna bibehålls på nuvarande orter med undantag för Göteborg och Eksjö. De lokala enheterna skall samverka inom åtta regioner. Musikverksamheten inom var och en av dessa regioner skall betraktas som en enhet. Varje region kommer att omfatta två eller tre lokala musikenheter.

Genom motioner har tre olika förslag om ändringar i lokaliseringen framlagts. Således yrkas i motionerna I: 1170 och II: 1373 sådan ändring att musikavdelningarna i östra regionen lokaliseras till Strängnäs, Norrköping och Västerås. Förslaget innebär en förflyttning av musikavdelningen i Linköping till Norrköping och motiveras bl. a. med att en nära samverkan med Norrköpings symfoniorkester genom en sådan förflyttning skulle säkerställas. Enligt utskottets mening bör det korta avståndet mellan de båda berörda städerna möjliggöra erforderlig samverkan mellan musikkivet i de båda städerna utan omlokalisering. Utskottet avstyrker där- för yrkandet i motionerna I: 1170 och II: 1373.

I motionerna I: 1168 och II: 1377 erinras om att stora militära och statsceremoniella musikbehov föreligger i Göteborg och att en musikenhet därför bör bibehållas på denna plats. Utskottet anser för sin del inte de anförda motiven för motionärernas uppfattning bärande. Genom den omfattande statsunderstödda orkesterverksamhet som är knuten till Göteborgs teater- och konsertaktiebolag är området väl tillgodosett med resurser för en allmän musikverksamhet. Då det vidare, såsom framgår av statsrådsprotokollet, är möjligt att tillgodose behovet av musik i militära och representativa sammanhang genom medverkan från musikenheterna i Borås och Uddevalla anser sig utskottet inte kunna förorda någon ändring av Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser militärmusikkåren i Göteborg.

Kungl. Maj:ts förslag om regionindelning innebär i förhållande till utredningsförslaget den ändringen att musikavdelning på huvudort, med undantag för Stockholm, inte bör få större numerär musiker än övriga avdelningar. Vidare förordar departementschefen att Jönköping skall bli huvudort i en region som i övrigt kommer att innefatta musikavdelningarna i Växjö och i Halmstad. I motionen II: 1374 har yrkats att en musikavdelning dessutom skall lokaliseras till Eksjö. Denna region skulle härigenom komma att omfatta fyra musikavdelningar.

Utskottet är medvetet om att indragning av en militärmusikkår på en ort av Eksjöns karaktär med nuvarande förutsättningar för verksamhetens utformning kan innebära svårigheter. Samtidigt är det ofrånkomligt att omorganisationen av militärmusikkåren till en organisation för regionmusik måste ske med tanke på att fördelningen av resurserna för landet som helhet får en lämplig avvägning. Från denna synpunkt är en viss uttunning av musikresurserna i södra Sverige motiverad för att i enlighet med departementschefens förslag bl. a. möjliggöra en förstärkning av musikenheterna i Norrland. Utskottet vill samtidigt erinra om att den framväxande rikskonsertverksamheten, inom vars ram regionmusiken skall fullgöra den övervägande delen av sin verksamhet, har till uppgift att medverka till att insatserna på musikområdet fördelas så rättvist som möjligt på olika orter. På sikt bör detta innebära att stationeringsorten för en musikenhet inte blir favoriserad. Alla orter inom en region bör tillgodoses i lika mån i ett för regionen enhetligt organiserat musikutbud, som också kommer att innefatta annan musikverksamhet än den regionmusiken svarar för.

För att på kort sikt motverka en ogynnsam effekt av indragningen av musikåren i Eksjö har departementschefen uttalat att musikavdelningen i Jönköping bör få en något större numerär än eljest skulle bli fallet. Utskottet utgår från att detta förslag liksom insatser från den i Jönköpings län väl utbyggda rikskonsertverksamheten är till fyllest för att begränsa de problem som kan föranledas av den föreslagna omorganisationen. Det är enligt utskottets mening för övrigt väsentligt att i det fortsatta planeringsarbetet noga uppmärksamma alla möjligheter för en smidig övergång till den nya organisationen.

Beträffande musikpersonalens tjänsteställning i den nya organisationen framgår av statsrådsprotokollet att enligt det framlagda utredningsmaterialet såväl civilmilitär som civil status är tänkbar. I propositionen förordas med hänsyn till den föreliggande remissopinionen civil status inom försvaret. I motionerna II: 1376 samt I: 1169 och II: 1375 har yrkats att frågan om civilmilitär status för musikerna skall ytterligare övervägas.

Utskottet har inhämtat att förefintliga skillnader mellan civilmilitär och civil status inte är av praktisk betydelse för personalens möjligheter att fullgöra militärmusikaliska uppgifter i den nya organisationen. Möjligheten och skyldigheten att delta i för dessa uppgifter avsedd utbildning liksom möjligheten att bära uniform synes sålunda inte påverkas i något avseende som är av intresse i nu förevarande sammanhang. Med hänsyn härtill och till de i framtiden omfattande uppgifterna inom det allmänna musiklivet anser utskottet i likhet med departementschefen att civil status bör väljas.

I motionerna I: 1169 och II: 1375 har farhågor uttalats för att rekryteringen av utbildad personal till den nya organisationen kan komma att medföra svårigheter, när i enlighet med vad som förordats i propositionen den interna militär-musikerutbildningen kommer att upphöra. Utskottet vill erinra om att den personal som nu är antagen för utbildning inom organisationen kommer att beredas möjlighet att fullfölja denna. Eftersom denna grupp f. n. omfattar ca 200 personer torde den nya organisationen under de närmaste åren i huvudsak kunna tillgodoses genom detta tillskott. På längre sikt räknar utskottet med att det genom den i anledning av propositionen 1970: 25 beslutade högre musikutbildningen skall bli möjligt att rekrytera musiker till regionmusiken.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionerna I: 1170 och II: 1373 om musikavdelning i Norrköping i stället för Linköping,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 1168 och II: 1377 om musikenhet i Göteborg,
3. att riksdagen avslår motionen II: 1374 om musikavdelning i Eksjö,
4. att riksdagen i övrigt godkänner de i statsrådsprotokollet förordade riktlinjerna för en omorganisation av militärmusiken till en regionmusikorganisation den 1 juli 1971,
5. att riksdagen avslår motionerna II: 1376 samt I: 1169 och II: 1375, sistnämnda motioner i vad de avser civilmilitär status för musikpersonalen,
6. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 1169 och II: 1375, nämnda motioner i vad de avser rekryterings- och utbildningsfrågor, bemyndigar Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsåtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra Kungl. Maj:ts förslag.

Stockholm den 15 maj 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), fru Wal-lentheim (s), herrar Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Herbert Larsson (s), Ny-man (fp), Hjorth (s), Ottosson (m), fru Lilly Ohlsson (s), herrar Jonsson (s), Wirtén (fp), Wikström (fp) och Johan Olsson (cp) samt

från a n d r a kammaren: herrar Mellqvist (s), Eliasson i Sundborn (cp), Nord-strandh (m), Lindholm (s), Mattsson (cp), Gustafsson i Uddevalla (s), Blomkvist (s), Andersson i Knäred (cp), Svanberg (s), Tobé (fp), Jönsson i Arlov (s), Gus-tavsson i Ängelholm (s), Zachrisson (s), Lothigius (m) och Eriksson i Arvika (fp).

Reservationer

1. av herr Nordstrandh (m) beträffande *musikavdelning i Göteborg* som anser *dels* att det stycke i utskottets yttrande på s. 3 som börjar med »I motionerna» och slutar med »i Göteborg» bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 1168 och II: 1377 erinras om att stora militära och statsceremoniella musikbehov föreligger i Göteborg och att en musikenhet därför bör bibehållas på denna plats. Utskottet, som delar denna uppfattning, finner det mindre välbetänkt att rikets andra stad berövas sin militärmusik, speciellt med hänsyn till de många representativa — inte minst sjömilitära — uppgifter som alltid åvilat och som även framdeles kommer att åvila Göteborgs stad. Såväl länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län som Göteborgs stad har föreslagit att en musikavdelning bibehålls i Göteborg, bl. a. mot bakgrund av det behov av militärmusik som föreligger inom Göteborgsområdet. Liknande synpunkter har anförts av Svenska musikerförbundet och Teater- och orkesterrådet. Marinchefen och de berörda lokala och regionala försvarsmyndigheterna har också rest invändningar mot indragningen.

Vad gäller Göteborg ansåg 1968 års musikkommitté, att de samlade civila orkesterresurser som finns där kan tillgodose det allmänna musikbehovet. Utskottet kan inte finna att detta skulle vara ett relevant betraktelsesätt. Detsamma kan anföras om Stockholm men har icke lett till förslag om slopande av musikenhet i huvudstaden. Uppfattningen att behovet av musik i militära och representativa sammanhang skulle, som förmenas i statsrådsprotokollet, kunna fyllas genom blott medverkan från musikenheterna i Borås och Uddevalla kan utskottet inte dela. Härför erfordras en om också mindre så dock i Göteborg stationär musikavdelning.

Att närmare bestämma storleken av denna musikavdelning i Göteborg liksom också att utforma dess organisatoriska ställning inom västra regionen synes kunna anförtros åt den aviserade organisationskommittén.»

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 1168 och II: 1377 beslutar i enlighet med vad utskottet föreslagit beträffande Göteborg.»

2. av herrar Bohman (m), Nyman (fp), Ottosson (m), Wirtén (fp), Wikström (fp), Johan Olsson (cp), Eliasson i Sundborn (cp), Nordstrandh (m), Mattsson (cp), Andersson i Knäred (cp), Tobé (fp), Lothigius (m) och Eriksson i Arvika (fp) beträffande *filial i Eksjö* som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med »Utskottet är» och slutar med »nya organisationen» bort ha följande lydelse:

»Invändningar mot indragningen av kåren i Eksjö har vid remissbehandlingen framförts från olika håll. Det har därvid framhållits bl. a. att Eksjömusikerna är verksamma som pedagoger och inom musikalisk bildningsverksamhet i en rad kommuner inom ett ganska vidsträckt område.

Utskottet är ense med ifrågavarande remissmyndigheter och motionärerna om att en indragning av militärmusikkåren i Eksjö skulle få svåra konsekvenser för musiklivet i området. Att även departementschefen har fullt klart för sig de svårigheter som indragningen skulle medföra framgår av hans vilja att försöka kompensera bortfallet genom att musikavdelningen i Jönköping enligt förslaget skall ges en något större numerär än övriga avdelningar.

Utskottet kan emellertid inte dela uppfattningen att den i propositionen förordade åtgärden är till fyllest. Utskottet menar vidare att Kungl. Maj:ts förslag inte överensstämmer med strävandena och önskemålen att få en ökad spridning och decentralisering av kulturutbud och kulturverksamhet.

Utskottet har vid sina överväganden funnit sig böra förorda att avdelningen i Jönköping vid omorganisationen den 1 juli 1971 utökas att omfatta tio musiker fler än departementschefen förutsatt. Det sammanlagda antalet musiker vid genomförd omorganisation kommer som följd härav att uppgå till 600. Nämnda tio och den förstärkning som Kungl. Maj:t föreslagit av musikavdelningen i Jönköping anser utskottet skulle kunna bilda en till Eksjö stationerad filial till avdelningen i Jönköping. Avsikten skulle sålunda vara att Eksjöenheten organisatoriskt och administrativt ingår i Jönköpingsavdelningen. Att ytterligare utveckla detta förslag eller finna annan lämplig organisatorisk lösning synes kunna anförtros den aviserade organisationskommittén.»

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen i anledning av motionen II: 1374 beslutar i enlighet med vad utskottet föreslagit beträffande Eksjö.»